

Çocuk /Gençlik Ceza Adalet Uygulamasındaki Sorunsal Yaklaşım: Ceza Sorumluluğu ve Yanlış İşlevsizleştirilen Sosyal İnceleme Raporuna Bir Bakış

Nihat Tarimeri¹

Sosyal Hizmet Uzmanı

Bütünü kavramayan, parçanın işlevini anlayamaz.

Özet.İnsanlık tarihine kısaca bakıldığında dinsel değerlerin dünyevileştiği bir süreç yaşanmıştır.Bu süreçte dinsel değerlere dayalı hukuk kurumu ve hayırseverliğe dayalı yardımlaşma ve dayanışma da sosyal hizmetler şeklinde dünyevileşmiştir.Bu dünyevileşme süreci ceza hukuku alanında ve çocuk dahil bireylerin medeni/yurttaşlık hukuku kapsamında korunup kollanmasıyla ilgili bir dönüşüm ve evrim geçirmesine de neden olmuştur.Modern devlet yapılanması içinde de teknik olarak kurumsallaşmış ve yapılanmıştır. Bu dönüşüm çocuk ve gençlerin keşif edilmesi bağlamında çocuk ve gençlik ceza adalet sistemine ve de toplumsal açıdan korunup kollanmalarına da yansımıştır.Çocuk Hakarıyla ilgili evrensel değerlere dayalı bir uygulamaya dönüşmüştür.Evrimselleşmiştir.

İnsanlığın keşfedilmesiyle başlayan bu süreç 1926 yılında Türkiye Cumhuriyetinde yaşanan devrim bağlamında yansımıştır.Bu sürecin ürünleri olan 1889 tarihli İtalya Ceza Kanunu, Türk Ceza Kanunu olarak ve İsviçre Yurttaşlık/Medeni Kanunu;Türk Medeni Kanunu olarak yürürlüğe girmiştir.Fakat her iki ülkedeki uygulamalar ve kurumsal yapılar Türkiye'de ki uygulamalar ve gelişmelerle birlikte değerlendirildiğinde daha sonra paralel bir gelişme gösterilememiştir.1930 yılında yürürlüğe giren yeni İtalyan Ceza Kanun'unda çocuk ve gençlerin ceza sorumluluk yaşının 15 yaşa yükseltilmesine ve bununla ilgili kavram ve yöntem değişikliğine gidilmesine rağmen bu uygulama şimdiye kadar yansıtılamamıştır.Buna mahkeme yapılanması da eklenebilir.Aynı durum; 1907 tarihli İsviçre /Yurttaşlık/Medeni Kanunu içinde geçerlidir. Çocukların korunup kollanmalarıyla ilgili kamusal müdahale yetkisini de içeren resmi vesayet kurumu uygulaması da çeviri eksikliğine bağlı olarak Türkiye'ye ki uygulamalara yansımamıştır.Aynı zamanda bir suça yönelme durumunda idari yapılanma içinde yer alan bu kurumsal yapıyla ilişki kurma zorunluluğuda yansımamıştır.İsviçre'deki bu teknik uygulama Türkiye'de idari bir görev yerine yargısal bir hizmet olarak yapılandırılmıştır. Bu durum, 2005 yılında AB sürecinde TCK nun 31 inci maddesi ve Çocuk Koruma Kanunu ile yapılan değişikliklere rağmen aynen devam etmiştir.Ceza ve cezalandırmayı odak alan uygulama devam etmiştir.İdari yapılanma içinde çocuk ve gençlerin korunmasıyla ilgili resmi vesayet kurumu şeklinde olması gereken bir yapılanmaya gene gidilmemiştir. Çocukların ve gençlerin yararları esenlikleri için teknik olarak birlikte ve paralel ayrı ayrı oluşturulması gereken bir yapılanma kurulamamıştır.Bu nedenden dolayı her iki alan açısından çözülmesi gereken öncelikli bir yapısal bir sorun vardır.Böyle bir uygulamada çocuk ve gençlerin yarar ve esenliğinin belirlenmesinde vede gelecek beklentisinin gözetilmesinde bir araç olması bağlamında ceza uygulamalarını ve bu yöndeki yetkiyi daraltıcı bir işlevi olan Sosyal İnceleme Raporu da farklı bir şekilde işlevselleştirilmiştir.

Bu çalışma;ÇKK nu ve TCK nun 31 inci maddesiyle 2005 den sonra ortaya çıkan durum ve yapısal kaynaklı yaşanan sorunun; kaynak hukuk olarak alınan ülkelerdeki uygulamaları vede ,bu ülkelerdeki evrimselleşmesi açısından karşılaştırması ve ortaya çıkan tespitin yorumlanması vede bu konuda çözüme yönelik öneriler yapılması amacıyla yapılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Çocuk ve gençlik Suçluluğu ; ceza sorumluluğu;sosyal incelem raporu ; çocuk ve gençlik Koruma

¹ Sosyal Hizmet Uzmanı, Bilirkişi, Eski İsviçre Zürih Gençlik Savcılığı Sosyal Hizmet Uzmanı, elektronik posta adresi:ntarimeri@gmail.com

PROBLEMATIC APPROACH TO CRIMINAL JUSTICE OF CHILD AND JUVENIL.

History of humanity shows us the religious values turn into secularism in time. The legal system which is based on religious values and philanthropy have been converted to secularism in the form of social services during this process. Secularism process had an impact on both the criminal law and the civic rights including the child rights. This conversion had also effected the child/juvenile justice system and turned into a child rights practice on the basis of universal value.

We observe the similar impacts during the revolution in Republic of Turkey in the year 1926. Turkey had adopted the Italian Criminal Law dated 1889 as Turkish Criminal Law and Swiss Civil Law as Turkish Civil Law. But the applications and the organizational structure did not develop in parallel with the original Laws. In spite of the age of criminal responsibility have been risen to 15 on the new Italian Criminal Law which came into force in 1930, the application have never been executed till today. Same is valid with the Swiss Civil Law dated 1907. Social interference right aimed to the child have not been practiced in Turkey due to translation deficiency. On a situation of turning into crime, there is lack of communication with the organisational structure. Similar to this technical process in Swiss, it is a judicatory service in Turkey. In spite of the alterations made in the year of 2005 on the article number 31 of Turkish Crime Law and Child Protection Act it stands up unchanged. Punishment is still being the focus of the application. A structure to prevent the child and the juvenile could not be established. Social services and legal structures are parallel but separately systems which are very essential for the benefit and health of child and juvenile but have not been established till today. These two structural problem should be solved as a priority. Social Inquiry Reports is functional when pursue the benefit, health and the future expectations of child and juvenile.

Key words. Child/juvenile Criminality; criminal responsibility; Social Inquiry Reports child/juvenile protection

Giriş:

Dönüşüm ve Evrimleşme

(1) İnsanlık tarihine kısaca bakıldığında insanın keşfi diye de adlandırılan Rönesans dönemiyle başlayan değişime dayalı bir dönüşüm başlamıştır. Bu dönüşüm Kıta Avrupası'nda reformasyonla başlayan mezhepler savaşı sonunda da bir aydınlanma sürecinin başlanmasına neden olmuştur. Fransız Devrimi ve daha sonra Sanayi Devrimi ile birlikte gelişen Moderniteyle birlikte bir evrim geçirmiştir. Bu evrimleşme ve evrenselleşme sürecinde yaşanan toplumu oluşturan bireylerin de kendi aralarında ve yaşadığı toplum ile ilişkileri ve konumları gelişmiş ,dönüşmüş ve evrenselleşmiştir. Toplumlari, topluluklari yöneten güç ile ilişkileri de paralel bir evrim göstermiştir. Yöneten güç ile ilişkileri ve ait olunan inanca dayalı kurumsal yapılarıyla da ilişkileri de evrenselleşmiştir. Bu evrimselleşme siyası, sosyal , kültürel ve ekonomik alanlara da doğal olarak yansımıştır. Dinsel değerlere dayalı toplumu

ve bireyi belirleyen değerler ve kurumsal uygulamalarda dñyevileşerek bu evrimleşmiştir. Doęma inanç değerlerinin dñyevi yaşamı ve değerleri belirlemesi yerine dñyevi değerler ve insanın özgürleşmesi bu süreçte daha çok öne çıkmıştır. Laiklik /Sekülerlik kavramlaşması altında da yönetimsel güç ile birlikte bütünsel bir güç olan dinsel kurumsal yapılarda evrimselleşmiştir. Modern devlet yapılanması altında birey/yurttaş odaklı birey-devlet ilişkilerine dönüşmüş ve böyle bir yapı içinde kurumsallaşmıştır. Özellikle siyasal, sosyal ve kültürel alanlarla ilgili bu evrimselleşmeye dayalı dñyevileşme sürecinde dinsel değerlerin öne çıktığı eğitim gibi kurumsal uygulamalarının yanı sıra toplumun düzenini belirleyen “hukuk” kurumu ve sistemi de (Roma ve Anglo-Sakson) modern devlet yapılanmasına dayalı olarak ayrı ayrı ve paralel bir şekilde dönüşmüş ve evrimselleşmiştir. İkinci dünya savaşından sonra ise “yurttaş”lık değerlerini öne çıkaran yaklaşım ve uygulama “insan” ve “hakları” bağlamında ortak evrensel değerlere dönüşmüştür.

Böyle bir süreçte inanç topluluk değerleriyle konumlanan topluluk üyelerinin bir birleriyle vede topluluklarıyla konum ve ilişkilerinin düzenlenmesinde öne çıkan “hukuk” kurumunda birey odak olacak şekilde bir dönüşüm ve evrimselleşme göstermiştir. Topluluk inanç değerlerine dayalı yaklaşım ve uygulamada dñyevileşmiştir. Bu dönüşüme ve evrimselleşmeye dayalı olarak ise bireyin yaşadığı toplumdaki konumu ve ilişkileri Kıta Avrupasında yaşanan “Aydınlanma” süreci bağlamında “yurttaşlık hukuku” alanı üzerinden dñyevileşmiştir. Buna dayalı olarakta dinsel bir değer ve kurumsallaşmış olan hayırseverliğe dayalı bireyler arası yardımlaşma ve dayanışmada “sosyal hizmetler” başlığı altında dñyevileşmiştir. Topluluk değerleri ve yapıları üzerinden yürütülen kurumsal uygulamalar ise özellikle 1900 lü yıllarında da modern devlet yapılanması içinde yurttaş hukuku ve “yurttaş” esasına dayalı olarak “idare” yapılanma içinde kurumsal bir yapıda hizmet verecek şekilde dönüşmüştür; kurumsallaşmıştır.

Diğer yandan birey, toplum ve öngörülen topluluk düzeninin sağlanmasında önemli bir araç alan “suç ve ceza” ilişkisi de tarihsel süreçte önemli bir değişim, dönüşüm yaşamıştır.

Dinsel değerlerin özellikle aydınlanma ve moderniteyi de içeren süreçte her iki hukuk sistemi üzerinden dünyevileşmesi sonucunda bir evrim yaşıamıştır. Kısasa kısas doğma değer esasına klasik yaklaşım ve uygulamadan dünyevi değerlere ve de bireyi odak alan pozitif yaklaşım ve uygulama yönünde bu alanda da bir değişim yaşıanmıştır.

2) ”İnsan”ın keşfedildiği ve de hala devam edildiği böyle bir dönüşüm ve evrimselleşme sürecinde insan gelişimin önemli bir dönemi olan “ocukluk” dönemi ve dolayısıyla “ocuk”ta bir birey olarak keşfedilmiştir. Yetişkinlerden farklı bir şekilde ayırtıldığı ve değerlendirildiği bir süreçte yaşıanmaya başlanmıştır. Bu alandaki dinsel değerlere dayalı yaklaşım ve uygulamalarda dünyevileşmiş ve de evrensel değerlere dayalı bir yaklaşım yavaş yavaş ne çıkmaya başlamıştır. Özellikle de bireyin yaşıadığı toplum ve toplukla ilgili konumunun belirlendiği “Yurttaşlık Hukuku” alanında yaşıanılan bu dönüşüm ve evrenselleşme bağlamında “ocuk” ların hem yaşıanılan topluluk mülkiyetinden arındırılması hedeflenmiştir. Hem de ailesinin mülkiyetinden kurtarılması hedeflenmiştir. Bu hedefler ise ancak 1980’lerde evrensel bir hak haline dönüşmüştür. Bu hedef bağlamında ebeveynler ve de yaşıanılan toplum yetişkin olana kadar onun/onların bakımı dahil her türlü ihtiyaının karşılanması ve de bunun gözetilmesi içinde kamusal olarak sorumlu ve yükümlü kılınmıştır. Bu hedef ve yükümlülükler ise ancak 1980’lerde evrensel hak ve değerlere de dönüşmüştür. Modern Devlet yapılanmasında kamusal teknik hizmetleri vermekle görevli ”İdare” aynı zamanda bu gözetim ve ihtiyaın karşılanması açısından yetkili kılınarak gene 1900’l yıllarda kurumsallaşmıştır. Yurttaşlık hukuku alanındaki bu kurumsallaşma ve yapılaşma çocuklara yönelik ceza hukuku uygulamalarına da yansıtılmıştır. Çocukların yetişkinlerden farklı bir birey olduğunun keşif ve kabul edilmesi bağlamında da ,bir birine paralel ve bir birini tamamlayan ayrı bir ocuk ve gençlik adalet uygulama alanına da bir geçiş ve dönüşüm yaşıanmıştır.

Türkiye'ye yansımaları

(3)Bu evrimleşme ve dönüşme süreci bu tarihsel sürece dayalı olarak Türkiye'de ki hukuksal ve idari sisteme de yansımıştır. Osmanlı döneminde başlayan modernite süreci Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasıyla bir aydınlanma sürecine dönüşmüş ve evrimselleşmiştir. Bu bağlamda 1926 yılında İtalya'daki ceza hukuku alanındaki yaklaşım ve uygulama Türk Ceza Kanuna ;İsviçre'de ki yurttaşlık hukuku ile ilgili yaklaşım ve uygulama ise Türk Medeni Kanunu'na yansıtılmıştır. Roma Hukuk sistemi üzerinden gerçekleşen bu evrimselleşme ve yansıma süreci ise halen devam etmektedir. 2004 yılında Avrupa Birliği ve değerlerinin uygulanmasına yönelik müzakere sürecinin başlamış olmasıyla da bu sürece yeni bir boyutta kazandırılmıştır. Halen devam eden bu süreçte çocuk ve gençleri de içerecek şekilde başta ceza ve usulleri ile ilgili kanunlarda değiştirilmiştir; yenilenmiştir. Bu kapsamda on sekiz yaşını doldurmamış çocukların suç olarak nitelenen her hangi bir davranışa yönelmeleri durumunda yargılanmaları ve cezalandırılmaları ile ilgili 5237 sayılı "Türk Ceza Kanunu/TCK", 5271 sayılı " Ceza Muhakemesi Kanunu/CMK" ve 5395 sayılı "Çocuk Koruma Kanun/ÇKK" larında da yeni düzenlemeler yapılmıştır.

4)2253 sayılı çocuk mahkemeleri ile ilgili kanunda yürürlükten kaldırılmıştır. Uygulama, bir taraftan ÇKK , diğer taraftan TCK'nun 31 maddesi (1) üzerinden yürütülmesi de hedeflenmiştir. Özellikle ÇKK nun da ortaya konan yaklaşımla bir taraftan dünyada hiç örneği olmayan çocuk ağır ceza mahkemeleri kurularak çocuklara ağır cezalar verileceği duyurulmaktadır. Diğer taraftan çocuk dahil bireylerin yaşanılan topluluk değerleri yerine yurttaşlık üst kimliğine dayalı olarak yurttaşlık/medeni hukuku kapsamında idari bir görev olarak toplumsal/kamusal açıdan korunup kollanmalarıyla ilgili korunmalarına yönelik daha çok bakım odaklı uygulamalarda birlikte öngörülmüştür. Medeni/Yurttaş Hukuku ile ceza hukukunun böyle bir yaklaşım sonucu oluşan birlikteliği de uygulamaya ayrı bir özgünlük kazandırmıştır.

5)TCK nun çocuk ve gençler için uygulanması ise genel uygulamalarda olduğu gibi çağın gereği yetişkinlere yönelik uygulamadan ayrıştırıl(a)mamıştır. Bu yönde ayrı ve farklı bir

özel yasal düzenlemeye gidil(e)memiştir. 765 sayılı eski TCK'nun 54 (2) üçüncü maddesindeki uygulama, TCK nun 31 inci maddesinde aynen devam ettirilmiştir. Odak olarak ise çocuk ve genç yerine “ceza”yı tercih eden bir uygulama uygun görülmüştür. Çocuk ve gençler için uygun görülen böyle bir uygulamada ceza sorumluluğunun 11 yerine 12 e çıkarılması dışında uygulama ceza sisteminin genel özelliklerinden belirlemektedir. Bu genel özelliklere göreyse suçların temel cezaları yani başlangıç cezaları çocuk ve erişkin ayrımı yapılmadan aynen uygulanması uygun görülmüştür., Çocuklara özgü olan indirim ise sadece yaşla ilişkilendirilmiştir.12-15 arasında olan çocuklarda ise uygulama “işlemiş olduğu filin hukuki anlam sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması” haline/durumuna da dayandırılmıştır. Farkında olma ve Anlama yeteneğinin olması durumunda sadece indirim uygulanmaktadır. ÇKK nun 35 inci maddesinde öngörülen sosyal inceleme raporunun (3) ise gerektiğinde kendine özgü bir şekilde mahkemelerde görevlendirilen sosyal çalışma görevlileri tarafından düzenlenmesi sonucunda da bu halin belirlenmesi yöntemleştirilmiştir(4).Tıp tekniği açısından düzenlenen farik ve mümeyyiz ile sosyal hizmetler tekniği ile mahkemede görevli tarafından düzenlenen sosyal araştırma raporu gibi eski 2253 sayılı kanunun ile öngörülen iki farklı içerik ve işlevdeki raporda bu yeni yaklaşımla teke indirilmiştir. Buna bağlı olarakta bu yaş grubundaki çocuklara; TCK 31/2 maddesine göre farkında olma ve anlama yeteneğine sahip olmama durumunda ceza verilmeyeceği ancak “güvenlik tedbirleri” olarak ta ÇKK nun 5 inci maddesinde öngörülen tedbirlerin uygulaması öngörülmüştür..

6)15-18 arası çocuklarda ise farkında olma ve anlama yeteneği hiç bir şekilde aranmamaktadır. İndirim oranı ise TCK nun 31/3 üçüncü maddesine göre 1/3 tür. Örneğin mala karşı suçlarda alınan malın değer azlığına bağlı indirim TCK nun 145 inci ve iade ile ilgili indirim TCK nun 168 inci maddesi ve de mahkemenin takdiri indirim oranı ile ilgili TCK nun 62 inci maddesinde genel olarak yetişkinlere/erişkinlere uygulanan indirimler bu düzenlemeler bağlamında çocuklar içinde aynen geçerli kılınmıştır..

1889 (Zanerdelli) İtalyan Ceza Kanunu; madde 54

7)1926 yılında 1889 İtalyan Ceza Kanunundan uyarlanan 765 sayılı Türk Ceza Kanunun devamı niteliğindeki böyle bir uygulamanın yanı sıra gene 1926 yılında 1912 tarihli İsviçre Medeni Kanunundan uyarlanan Türk Medeni Kanunun çocukların korunmalarıyla ilgili uygulamalarının ÇKK altında birlikte düzenlenmiş olması 2005 yılında yapılan bu düzenlemelerin hem kaynak hukuk açısından hemde karşılaştırmalı hukuk kapsamında değerlendirilmesini, karşılaştırılmasını bir yöntem olarak gerekli kılmaktadır. Bu karşılaştırma aynı zamanda Türkiye'deki ve bu iki kaynak alınan ülkede bu alandaki dönüşüm ve evrimselleşmenin düzeyini ve ölçüsünü de ayrıca ortaya koyması açısından ayrı bir gerekliliktir.

8) Konuya bu açılardan bakıldığı takdirde; 2005 yılında yürürlükten kaldırılan 765 sayılı Türk Ceza Kanunu bilindiği gibi 1889 tarihli İtalya Ceza Kanunundan uyarlanmıştır.1926 yılında bir kaç madde dışında aynı madde numaralarıyla uyarlanan ve Zanerdelli Kanunu diye de adlandırılan İtalyan Ceza Kanunu'nun açıklamasına yönelik İtalyan Hukukçu Majno tarafından yayınlanan bir eser ise Adalet Bakanlığı tarafından 1927 yılında "Türk Ceza Kanunu Şerhi" olarak eski harflerle Osmanlıca yayınlanmıştır. Türk Ceza Kanunun dayandığı ilkeleri, kaynak İtalyan yasasının hazırlanmasındaki geçici evreleri ve görüşleri yansıtmaması nedeniyle de bu eser 1977 yılında o günün Türkçesiyle Yargıtay tarafından "Ceza Kanunu Şerhi;Türk ve İtalyan Ceza Kanunları" başlığıyla dört cilt olarak yayınlanmıştır. Bu yayın ise böyle bir karşılaştırmada önemli bir kaynak oluşturmaktadır.

9)İtalyan Hukukçu Majno tarafından İtalyan Ceza Kanunu /CODICE PENALE PEL REGNO D'ITALIA" nun uygulanmasına yönelik açıklamalar bu eserde yer almaktadır.Bu eserinin Türkçe yayınlanan birinci cildinde "Kabiliyeti İsnadiye ve bunu ortadan kaldıran yahut hafifleten sebepler" şeklinde "Dördüncü bap" olarak belirtilen bölümde ise "Küçüklük" hali ile ilgili 53-56 madde ve açıklamalarına yer verilmiştir. Kanunu bilmemek esasına da dayalı

olduğu görülen 54 üncü madde (s.235-251) ve açıklamalarına göre İtalya'da aydınlanma süreci bağlamında gelişen "Klasik Ceza Hukuku Okul"nda veya kuramında oluşan yaklaşım ve felsefenin bu kanuna yansıtıldığı görülmektedir(5).

10) 1889 yılında yapılan bu düzenlemede de görüleceği gibi ceza kanununda yer alan yaptırımların "Kabiliyeti İsnadiye/İsnad yeteneği" açısından azaltan veya kaldıran sebepler arasında yaş küçüklüğü bağlamında düzenlenmiştir. Ceza uygulamalarında XVIII. Yüzyıl' dan sonra etkili olan bu Klasik Ceza Hukuku Okulunun veya Kuramının önde gelen isimlerinden biri olan Beccaria' ya göre cezalandırmanın bir önleme yöntemi olarak öne çıkartılmış olması da bu düzenlemelerde etkin olduğu açıklamalarda yer almaktadır. Bu yaklaşıma bağlı olarak .ceza yaptırımlarının hedefinin suçluluğu önlemek olması gerekliliği de öne çıkarılmıştır.. Kefaret/ ödetme ise yaptırımların temelini oluşturmalıdır. Dolayısıyla Hammurabi Kanunları'nın bir Tanrı sözü olarak kabul edildiği millattan önce ortaya konulan sana birisi bir şey yaptıysa senin de ona aynısını yapma hakkını veren "kısasa kısas" şeklindeki dinsel yaklaşımlara da yansıyan tarihsel bir felsefenin / yaklaşımın devamı niteliğinde ki bu kuramsallaşma çerçevesinde uygulamaya böyle bir yaklaşım yansıtılmıştır.

11)Bu felsefe ve yaklaşım sonucunda " discernimento, discernment /ayırt etme" adlandırmasıyla da dokuz yaş çocuklar/küçükler için bir sorumluluk yaşı olarak belirlenmiştir.Dokuz yaşını bitirmemiş olanların ceza sorumluluğu olmadığı ise kabul edilmiştir. Dokuz yaşını bitirmiş olup da ondört yaşını doldurmamış olanlarda ise "iyiyi ve kötüyü ayırt etmeme" ile ilişkili "**temyiz ile hareket** edilmesi" bağlamında bir uygulamaya gidilmiştir..Bu yönde bir durumun varlığı belirlenmediği takdirde ise haklarında ceza verilmeyeceği öngörülmüştür. **Temyiz ile hareket** ettiği belirlendiğinde ise belirlenen cezalar verilebilecektir. . Böylece dokuz yaşını bitirmiş tüm çocuklarda "iyilik ve kötülük ile hareket etme" şeklinde öncelikle kişilik ve ruhsal gelişimide içeren "temyiz ile hareket" veya "temyiz kudretinin" varlığı bir davranış biçimi olarak kabul edilmiştir.Bu şekilde aynı

zamanda fiziksel gelişime bağlı cinsel olgunluk ve başlangıç durumunda “yaş” belirlenmesinde bir unsur olmaktadır.

12) Bir davranış biçimi olan "temyiz ile hareket/temyiz kudreti" varlığının kabulü bağlamında da fiilin işlendiği zamanda, dokuz yaşını bitirmiş ve fakat on dört yaşını doldurmamış olanların temyiz ile hareket edip etmediklerinin araştırılmasının gerekliliği maddenin açıklamalar bölümünde ayrıca görülmektedir. Bunun yapılmaması durumunda ise verilen bir kararın geçersiz veya yok hükmünde olacağı da bu açıklamalarda vurgulanmaktadır. Hâkimin bu yönde işlem yapma gerekliliği de öne çıkarılmıştır. Dolayısıyla uygulamada hâkimin hukuk tekniği açısından kullandığı takdir yetkisinde ise davranış düzeyinin belirlenmesi açısından başka bir teknik bilgiye dayalı kısıtlanması/daraltılması öngörülmüştür. Davranış düzeyinin belirlenmesiyle ilgili bu konuda yapılacak teknik içerikteki bir araştırmada da kişinin ve ruhsal hareketlerinin ve bunlarla ilgili bütün koşullarda incelenmelidir. Bu teknik inceleme ise tıp tekniğine dayandırılmaktadır. Davranış sonucu oluşan fiildeki "ahlaksızlığı" ve hukuka uygun ve bilerek hareket ettikleri kanaati olduğu takdirde de "temyiz" varlığı ve de ceza sorumluluğunun var olduğunun anlaşılması gerekmektedir. Böylece "temyiz" belirlenmesi için bir yöntemde öngörülmektedir. Bu yönde bir şüphe olduğu takdirde ise çocuk lehine karar verilmesi gerekmektedir. Bununla da ilgili ispat yükümlülüğünün ise 1889 yılında bile savcılık tarafından yerine getirilmesi gerekmektedir..

İtalya’da yeni yaklaşım.1930 (Rocco) İtalyan Ceza Kanunu

13) Roma Hukuku felsefesini genel bir hukuk sistemi olarak benimsenin yanı sıra Katolik değer ve felsefesiyle birlikte kurumsal yapılanmada derin bir tarihsel süreç yaşayan ve de bu yönde örnek oluşturan İtalya’da çocuklar dahil ceza hukukunun uygulamalarına yönelik bir sürecinde ürünü olan 1889 Zanardelli Ceza Kanunu 1930 yılında yenilenmiştir. Mussolini döneminde 1925 ve 1931 yılları arasında Adalet Bakanlığı’ da yapan hukuk profesörü Alfredo Rocco (1875-1935) tarafından öne çıkarılan "Pozitivist" Okul veya kuramı çerçevesinde şekillenen yeni düzenleme aynı zamanda Rocco adıyla birlikte de

anılmaktadır.1944 yılında savaştan sonra reform hareketiyle bazı değişiklikler yapılmış olsa da bu kanun ve yaklaşımı halen yürürlüktedir.

14)1930 tarihli İtalyan Ceza Kanununun 97 ve 98 inci maddelerinde de çocuk ve gençlerle ilgili bazı önemli değişiklikler yapılmıştır.(6)Ceza Kanununun 97.maddesine göre ,fiili işlediği sırada on beş yaşını doldurmamış kişiye suç isnat edilemeyeceği belirtilmiştir. Ayrıca bu kanunun 98. maddesi uyarınca da, fiili işlediği sırada on beş yaşını doldurup da on sekiz yaşını doldurmamış kişiye, bu kimse anlama ve isteme yeteneğine sahip ise suç isnat edileceği fakat cezasının indirileceği öngörülmüştür. Bu maddenin ikinci fıkrasına göre ise para cezasına veya beş yıldan aşağı hapis cezasına mahkumiyete çarptırılan kimseye bu cezanın sonucu olarak tamamlayıcı cezalar hükmedilemeyeceği; ancak daha ağır bir cezaya mahkumiyet hali söz konusu ise sadece beş yılı aşmayacak bir süre ile kamu hizmetlerinden yasaklılık cezası ve kanunda belirtilen durumlarda velayet yetkisinin kullanımının askıya alınmasına hüküm edileceği öngörülmüştür.

1930 yılından beri yürürlükte olan bu önemli düzenlemelerle ceza sorumluluk yaşı böylece dokuzdan on beş yaşına çıkartılmıştır. On beş yaşını doldurmamış çocuklara her hangi bir suç isnat edilmesi de böylece engellenmiştir. Çocuklar, öncelikle bir "çocuk" olarak değerlendirilip ele alınmıştır. Yetişkinlere uygulanan yaptırımlardan da korunmuşlardır. Fiili işlediği sırada on beş yaşını doldurup da on sekiz yaşını doldurmamış kişiye ise ancak bu kimse anlama ve isteme yeteneğine (capacità di intendere e di volere) sahip ise suç isnat edileceği fakat cezasının indirileceği de öngörülmüştür. İtalya' daki çocuklara 1930 yılında uygun görülen bu en önemli değişiklik ise 765 sayılı TCK'nin 54. maddesine. "farik ve mümeyyiz" olarak ta taşınan/uyarlanan "discernimento - temyiz kudreti" kavramına yönelik olmuştur. Kisisel gelişim ve olgunluk açısından fiziksel gelişimi de dayalı üreme yetisininide içeren bu kavram "*anlama ve isteme yeteneğine*" şekline dönüştürülmüştür. Ancak bu halin belirlemesi ile ilgili yetki kısıtlayıcı/daraltıcı yöntem aynen devam ettirilmiştir.

15) Böyle bir düzenlemenin yanı sıra 1934 yılında çocuk ve gençlere yönelik çocuk mahkemeleri de yapılandırılmıştır. Bu mahkemeler çocuk suçlularını yargılamakla beraber suç işlemeden önce suça yönelmesi umulan küçükler/çocuklar hakkında da önleyici tedbirleri almakla görevlendirilmiştir.(7)Her istinaf mahkemesinin bulunduğu yerde bir çocuk /gençlik mahkemesi kurulmuştur. Bu mahkemeler çok hakimli heyetli uzmanlık mahkemeleri olarak yapılandırılmıştır. Mahkeme bir başkan (istinaf mahkemesi hakimleri arasından atanır),bir çocuk hakimi ve iki halktan üyeden meydana gelmektedir. Halktan seçilen üyenin birisi daima kadınlar arasından seçilir. Bu üyelerin pedagoji, psikoloji, suçlu antropolojisi, psikiyatri ilimlerini tahsil etmiş olmaları şart koşulmuştur. Uygulamada ise üyelerden birisinin ruh hastalıkları uzmanı olan doktorlar arasından atanması alışılmış bir uygulama haline gelmiştir. Halktan olan üyeler istinaf mahkemesi başkanının onayı ve üç yıllık bir süre için atanmaktadırlar Ayrıca; 1949 yılında her çocuk mahkemesinin bulunduğu yerde bir sosyal hizmet büroları veya birimi de faaliyete geçirilmiştir. Bu bürolarda çalışan sosyal hizmet görevlileri çocuk hakkındaki her türlü soruşturmayı yürütmekle, gerekli kontrolü yapmakta ve durumu çocuk mahkemesine bildirmekle görevli kılınmıştır. Duruşmada ise yer almak zorunda olup çocuk ve gençle ilgili sürecin içerisinde yer almaktadırlar.

16) Böyle bir uygulamada ayrıca yerel medikopsikolojik ve pedagojik bürolarda oluşturulmuştur. Çocuk/Gençlik mahkemesi tarafından gönderilen her çocuk burada görev yapan ruh hastalıkları uzmanı ve pedagoglar tarafından değerlendirilmekte ve bir rapor düzenlenmektedir. Bu raporda zeka durumu, özel kurumlardan birisine ve ailesine tesliminin gerekip gerekmediği de belirtilmektedir. Mahkeme ise bu raporu ve hem de sosyal hizmetler bürosu veya birimin düzenlediği çocuğun yaşantısı ile ilgili raporu da değerlendirdikten sonra karar vermektedir. Dolayısıyla uygulamada iki farklı işlevde iki farklı birim tarafından iki farklı raporun varlığı söz konusudur. (Böyle bir uygulama 1923 yılından beri Almanya'da ve İsviçre'de de uygulanan Gençlik Yargılama Sistemiyle de uyumludur.)

17) Kaynak hukuk olarak değerdendirilmesi gereken İtalya'daki uygulamadaki ve yaklaşımda ki değışikliğin ve dönüşümün değerdendirmesi bağlamında; isnat yeteneği ile bağlantılı " anlama ve isteme yeteneği / capacità di intendere e di volere" ile ilgili halin eski TCK nun 54 üncü maddesinde belirtilen "farik ve mümeyyiz olma" hali ile eş de değerd olduğu görülmektedir. Bunun belirlenmesinde ise gene 1889 tarihli uygulamada olduğu gibi hakimnin yetkisinin sınırlandığı ve de kanunda açıkça belirtilmemesine rağmen yöntem olarak bu halin/konunun teknik bir inceleme ve değerdendirmesi bağlamında bir tıp tekniğine dayalı raporuyla belirlenmesi öngörölmüştür. Çocukların yaşı dışın da böyle bir yöntemin ise TCK nun 2005 e kadar ki uygulamasıyla eş değerd olduğu da görülmektedir. Ayrıca uygulamada yurttaşlık hukuku bağlamında öngörölen tedbirler ise teknik bir "idari tedbir" olarak öngörölmektedir. Bu şekilde yargısal ve "idari" olarak birbirine paralel iki farklı uygulamanın varlığından söz edilebilir.

18)Dinsel bir değerd olan Katolik felsefesi, değerdleri ve kurumsal yapısıyla 1926 yılında çocuklar dahil Türkiye'deki uygulamaya birlikte yansıyan bu uygulama 1930 İtalya'sında hem ceza sorumluluğu ile ilgili olarak çocukluğu yetişkinden ayıran yaşı ve yaklaşımla dönüştürmüştür. Bu evrimselleşme sürecinde mahkemelerdeki heyet yapısı vede 14 yaşını doldurmamış çocukların korunması amacıyla idare ile ilişkiler kurumsal olarak geliştirmiştir, yapılandırılmıştır. Ancak kaynak hukuk olarak alınan İtalya'daki klasik yaklaşıma dayalı cezalandırma yerine çocuk ve genci odak alan bu dönüşüm ve evrimselleşmenin Türkiye'ye yansımaları değerdendirilip karşılaştırıldığında bu gelişim ve evrimselleşmenin ne o tarihte nede 2005 yılında Türkiye'ye yansımadığı görülmektedir. Özellik pozitif hukuk bağlamında çocuk ve gençlerin cezalandırılmalarında öne çıkan ceza sorumluluğu kavramı ve bu kavramın İtalya'daki uygulamada Katolik değerdler ve kurumsal uygulamalardan evrimselleşmesi birlikte değerdendirildiğinde yürürlükte olan TCK nun 31 maddesinde öngörölen ceza sorumluluk yaşının ve bunun ÇKK nun 35 inci maddesine göre belirlenmesine yönelik ortaya konulan yaklaşımın 1889 İtalyan uygulamasından da uzak olduğu

görülmektedir. Teolojik anlamda dinsel değerlerin yerine getirilmesi ve buna karşı sorumluluk bağlamında “çocuk”ların yetişkinlerden ayrı tutulmaları ve de Katolik Felsefesi ve değerlerinin kurumsal uygulamalarında “günah çıkarma” gibi teolojik kurumsal düzenlemelerinde gene bu açıdan birlikte değerlendirilmesinde (8) 1889 İtalyan Ceza Kanunundaki yaklaşımın bu şekilde hala devam etmesinin çocuk ve gençlerin çağın gereği bir uygulamaya ulaşmasında önemli bir engel teşkil ettiğide görülmektedir. Ayrıca;klasik yaklaşıma göre kurulan mahkemelerin işlevlerinin de bu açılardan değerlendirilmesi gerektiği bir durumda ortaya çıkmaktadır.

İsviçre Yurttaşlar Kanunu ve Sosyal İnceleme

19)1930’dan beri Türkiye’de İtalya Ceza Kanunundaki yaklaşımdan uzaklaşma ve “ceza” odaklı bir yaklaşımın devamı yönünde 2005 yılında ortaya konan bu yöndeki tercihler aynı zamanda başta ceza sorumluluğu ve ona bağlı olarak sosyal inceleme raporunun kavramsallaşması ve yöntemleştirilmesine yansımaktadır. Özellikle ÇKK nu kapsamında raporu düzenleyen sosyal çalışma görevlilerinin dünyada karşılığı olmadığı bir şekilde mahkemeye bağlı olarak konumlandırılmaları da bu özgünlüğe ayrı bir katkı vermektedir. Özellikle sosyal hizmetler ile de ilgili bu durum “İsviçre Medeni/Yurttaş Kanun”un “Türk Medeni Kanunu” ile olan ilişkileri, uygulamaları ve de bunların karşılaştırılmasında da görülmektedir. Bu ilişki ve karşılaştırma bağlamında çeviri eksikliğine dayalı olarak çocuk ve gençlerin korunmaları öncelikle idari bir görev ve yükümlülük olarak görülmemiştir. Bir yargısal görev olarak görülmüştür. Bu bağlamda bir dönüşüm ve evrimselleşmeye dayalı hem İsviçre hemde Almanya gibi örnek alınan ülkede çocuk ve gençlerin korunup kollanmalarıyla ilgili kamusal müdahale yetkisini de içeren “resmi vesayet kurmu” şeklindeki kurumsal teknik yapılanmanın şimdiye kadar Türkiye yapılandırılmamıştır. Buda ÇKK gibi özgün bir uygulamaya neden olabilmektedir. Gene İsviçre’deki yuttaşlık hukuku uygulamasında çocuk ve gençlerin her hangi bir kanunlarla sorunu olması durumunda bu yönde oluşturulan kurumsal sosyal hizmetler yapıyla (Gençlik Dairesi) zorunlu olarak ilişki kurulması ile ilgili

maddenin de gene çeviri eksikliğine dayalı olarakta Türkiye'deki uygulamaya yansımaması sonucu ceza ve medeni /yurttaşlık hukuku arasındaki olması gereken ilişkide de kaynak hukuk açısından bir farklılaşmaya neden olunmuştur. Özellikle bu yapısal ve kavramsal durum ile ilgili örneğin Prof.Dr. Fikret Arık'ın 1947 yılında Adalet Bakanlığında yayınlanan makalesi ve önerileride şimdiye kadar değerlendirilmeye alınmamıştır.(9).Böyle bir ilişkiye de dayalı olarak ise Türkiye'deki çocuk ve gençler yönelik ceza adaleti ile ilgili uygulamalarda çocuk ve gençlerin bireysel ve sosyal gelişimlerinin yanı sıra koşullarını ve de gelecek beklentilerini yansıtan “delil” niteliğindeki “rapor” da ÇKK da öngörülen uygulamayla farklılaştırılmıştır. İsviçre de ve Almanya da ki uygulamadan, işlevden vede BM Pekin Kuralının 16 ıncı maddesinde öngörülen raporlama yöntem ve amacından uzaklaştırılmıştır. Böyle bir süreçte çocuk ve gençlerin yarar ve esenliğinin gözetilmesinde gerekli olan bilgilerin değerlendirilmeside, bunun sorgulanması da sistem içinde engellenmiştir. Bir bilirkişi raporu şeklindeki konumlandırmayla birlikte içeriğinden farklı şekilde araştırılmıştır. Çağın genel uygulamalarından da ayrılmıştır. Böyle bir durumun ortaya çıkmasında ise Yurttaşlık Hukuku açısından kaynak alınan İsviçre'deki uygulama ve kurumsal yapıyla birlikte yaşanan dönüşüm ve evrimselleşmenin yansıtılmaması da bir sonuç olarak ortaya çıkmaktadır. Gene bu duruma örnek alınan Almanya'daki 1923 yılından beri var yapılanmanın da bir şekilde eksik değerlendirilmesinin önemli bir etkisinin olduğu da öngörülebilir.

Bu bağlamda 2005 yılında hem çocukların kamusal açıdan korunup kollanmaları hemde suça yönelen çocuk ve gençler için uygun görülen uygulamanın kaynak hukuk olarak alınan İtalya ve İsviçredeki uygulamaları birlikte değerlendirildiğinde bu ülkelerde yaşanan 1900 yıllarında yaşanan dönüşüm ve evrimselleşmenin henüz Türkiye de yaşan(a)madığı gibi bir sonuç tespit olarak ortaya çıkmaktadır.

Uygulamayla ilgili bazı sayısal veriler

20)Çocuk ve genç odaklı bir çocuk adalet sistemi yerine ceza odaklı olarak uygun görülen bu şekilde ki bir uygulamada 2005 yılında kurulan çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemeleriyle

diğer yetişkinler için kurulmuş mahkemelerin çalışmaları ile ilgili veriler Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistikleri Gen.Müd. tarafından web sayfasında yayınlanmaktadır. Bu verilerde de görüleceği gibi TCK nun 31 inci maddesi ve Türk Medeni Konunun uygulanması için 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile kurulması öngörülen çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemeleri birer ceza mahkemeleri olarak konumlandırılmıştır.2012 yılına kadar yayınlanan bu verilere göre çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemeleri dahil ceza mahkemelerinde yargılanan çocuk sayısı 2008 yılında 110 237 den 2012 yılında 159 080 e ulaşmıştır. Oransal olarak % 44 bir artış söz konusu olmaktadır. Senelik ortalama ise artış oranı ise %11 i geçmektedir. Gene bu verilerde 2012 yılında çocuk ve gençlerin yarısından fazlası yetişkinlere yönelik mahkemelerde yargılanmaktadır.

Veriler yaptırımlar açısından değerlendirildiğinde ise çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerinin 2011 yılında toplam “105 739” karar aldığı görülmektedir. Bu kararlardan “28 306” (% 26.8)ı nın mahkumiyet ; “21 158 (%20)”i beraat; “56 275” i (%53.2) ise diğer yönde yaptırımlar içeren kararlardır. 2011 yılında yetişkinlere de yönelik tüm ceza mahkemelerin yetişkinlerede yönelik aldığı mahkumiyet kararları ise %28.5 dur. “Beraat” %23;”Diğer” ise % 48.1 olup **çocuk ve çocuk ve ağır ceza mahkemelerinin diğer ceza mahkemelerden farklı bir uygulama ve yaklaşım içinde olmadığı da görülmektedir.**

Çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerinin mahkumiyet kapsamında verdiği bu kararlardan ancak (164) ü ise “güvenlik tedbiri” olarak verilmiş kararlardır. Herhangi bir açıklama olmadığı için suça sürüklenen ve ceza sorumluluğu olmayan çocuklar bakımından ÇKK nun 5 inci maddesinde öngörülen koruyucu ve destekleyici tedbirlerin aynı kanunun 11 inci maddesinde “çocuklara özgü güvenlik tedbiri” olarak kabul edilmesi gereken bu Güvenlik tedbirlerin yaptırımların içindeki oranı ise ancak %0.6 dır.Bu sayı 2012 yılında (144) e düşmüştür. Oranı ise % 0,4 dür. 2012 yılında verilen bu (144) Güvenlik tedbiri kararının (53) ü İstanbul'da; (34) ü Gaziantep'te; (25) i Kayseri' de; (3) ü ise İzmir de verilmiştir.

2011 yılı için yayınlanan bu tablolarda yer alan Güvenlik tedbiri kararlarının da (13) ü 16-18 yaş grubundandır. (3) ün yaşı belirsizdir. Geriye kalan (148) i ise 12-15 yaş grubundandır. Ülkenin başkenti Ankara'da ise 2012 yılında olduğu gibi 2011 yılında da güvenlik tedbiri olarak hiçbir kararın verilmediği de yayınlanan bu verilerde ayrıca görülmektedir. 2009 yılında verilen güvenlik tedbir karar sayısı ise (521) olmuştur; bunun yaptırımlar içindeki oranı % 2.2 dır. Bu sayı 2010 da (346) dır; oran olarakta %1.4 ya gerilemiştir.

Tüm ceza mahkemelerin yer aldığı veriye göre ise çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemeleri dahil yetişkinlere yönelik mahkemelerinin 12-18 yaş grubunda olan toplam (1 451) çocuğa “güvenlik” tedbiri uygulamasına yönelik karar verdiği görülmektedir. Bu veriden de yola çıkıldığı takdirde yetişkinlere yönelik mahkemelerde yargılanan çocuk ve gençlere yönelik toplam (1 287) güvenlik tedbir karar verilmiştir. Bunun (499) u 12-15 yaş gurubu (791) i ise 16-18 yaş grubundadır. (Tablo: Ceza mahkemelerinde karara bağlanan davalardaki sanıklar hakkında verilen güvenlik tedbiri uygulanması karar sayısının sanıkların uyuğu, yaş grubu ve mahkeme türüne göre dağılımı-1/1/2011-31/12/2011) Dolayısıyla TCK nın 31 inci maddesindeki yaklaşım üzerinden uygulamanın devam etmesi durumunda çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerine ayrıca ihtiyaç duyulmadığı bir sonuç olarak ortaya çıkmaktadır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuç

16) Adalet Bakanlığı verilerinde de görüldüğü gibi 2005 yılında çocuk ve gençlere yönelik TCK 31 inci maddesi ve ÇKK nun da yer alan alan düzenlemeler bağlamında uygun ve tercih edilen uygulamanın/modelin çocuk /gençlik adalet sisteminde yaşanan sorunları çöz(e)mediği vede iç hukukun bir parçası olan sözleşmeler de öngörülen evrensel değerleri karşılamadığı açık bir şekilde görülmektedir. Bu kapsamda kurulan çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerinin de uygulama ve kararları açısından yetişkinlere yönelik mahkemelerden hiç bir farkları da ol(a)madığı verilere yansımaktadır.. Siyasi, akademik ve teknik irade bağlamında 2005 yılında ortaya konan bu tercih ve yaklaşımına göre de “ceza” ve cezalandırmaya odaklı bir uygulama modeli öne çıkmaktadır. Bu cezalandırmada ise 12-15 yaş gurubundaki çocuk ve gençler açısından bir araç olarak öngörülen ve yöntemleştirilen sosyal inceleme raporu ve bu raporun işlevi de başta İtalya olmak üzere İsviçre ve Almanya gibi örnek alınan ülkelerden de önemli farklılıklar içermektedir. Hem mahkemelerin ağır ceza mahkemesi olarak yapılandırılmaları hemde bu raporu düzenlemeye yetkili sosyal çalışma görevlilerinin mahkemelere bağlı bir şekilde yapılandırılmış olmaları da uygulamaya ayrı bir

özgünlük kazandırmaktadır. Çocuk ve gencin yarar ve esenliğinin belirlenmesi açısından adil bir yargılamaya da aykırılıklar içermektedir. Çocuğun/gencin sosyal ve yaşam koşullarıyla ilgili bilgilerle bir gelecek beklentisinin yanı sıra yarar ve esenliklerini ortaya koyması açısından öne çıkan bilgilerin verilecek kararlarda değerlendirilmesini gerekli kılan bu teknik içerikli bilgilerin işlevselleştirilmesi de öngörülen bu uygulamayla farklılaştırılmıştır.Şekilselleştirilmiştir.(Aslında TCK 31 maddesi gereği verilecek kararda ihtiyaç bile yoktur.)Dolaysıyla; İtalya'da ki 1930 Almanya'daki 1923 yıllarından beri var olan uygulamaya,yaklaşım ve yöntemlere ise çocuk ve gençler açısından hala ulaşılammıştır.Cezalandırma açısından ise 1889 İtalya' sının da ötesine geçilmiştir. Konuya en azından bu kaynak ülkeler deki uygulamalar/modeller açısından bakıldığı takdirde başta ceza hukuku uygulaması açısından ve mahkemelerin yapılanmaları açısından yapısal bir sorunun varlığı ortaya konan bu tercih ve yaklaşımla ortaya çıkmaktadır.Böyle bir tespitin varlığı ise çözüm konusunda yol göstericidir. Öncelikleri de öne çıkarmaktadır.

17)Bu yapısal sorun sadece ceza hukuku ile ilgili uygulanan model ilgili olmayıp çocukların korunup kollanmasıyla da önemli bir şekilde ilgilidir.Kamusal müdahaleyi de içeren çocuk ve gençlerin korunup kollanmalarıyla ilgili idari bir görevin yütülmesiyle ilgili “resmi/ıdari vesayet kurumu” şeklindeki kurumsal yapılanma eksikliğinin varlığı da bu açıdan yapılan karşılaştırmalarda da teknik olarak öne çıkmaktadır.Türkiye de yargısal bir görev üzerinden yürütülen bu uygulamanın ve modelin de bu kapsamda değiştirilmesi,dönüştürülmesi vede evrimselleşmesi hem teknik bir ihtiyaç olarak hemde çocuk ve gençlerin kamusal açıdan gözetilip kollanması açısından hala önemli bir ihtiyaç olmaktadır.

2005 yılından beri uygun görülen bu kendine özgün uygulama modeline hem ceza hem yurttaşlık hukuk açısından kaynak alınan İtalya ve İsviçre deki uygulamalara ve bu uygulamalardaki tarihsel sürece dayalı dönüşüm ve evrimselleme açısından bakıldığı takdirde ise 2005 yılında Türkiye'de tercih ve uygun görülen uygulamanın/modelin 1930 yılındaki İtalya'daki ceza hukuku uygulamasından, yaklaşımından ; 1907 yıllarındaki İsviçre'deki Yurttaşlık/Medeni Hukuk uygulamalarından ve yaklaşımından oldukça uzak olduğu matematiksel olarak somut bir şekilde görülmektedir. Bu uzaklık ve fark özellikle çocukların cezalandırılmalarında temel bir araç olan ve TCK 31 inci maddesinde öngörülen uygulamanın temelini oluşturan “ceza sorumluluğu” ve bunun 12 olarak öngörülmesi nedeniyle oldukça önemlidir. Bu yaşı; en azından çocuğun keşif edilmesi ve yetişkinlerden farklılığının gençlerle birlikte kabul edilmesi bağlamında onbeş yaşa çıkartılmasını vede çocuk ve gençlerin medeni hukuk kapsamında korunup kollanmalarıyla ilgili idari bir kurumsal yapılanmayı da teknik bir ihtiyaç olarak ortaya koymaktadır.Bu yönde olması gereken kurumsal ve teknik yöntem ve araçların kullanılması da böylece uygun ve layık görülmelidir. Evrensel değerleri içeren Çocuk Hakları gibi hak ettikleri bir uygulamaya da sahip olmaları sağlanmalıdır.Sadece bir mahkeme kurmakla da yetinilmemelidir.(ki o bile tam olarak gerçekleş(e)memiştir.) Yaklaşım ve yapısal duruma dayalı 2005 yılında bu kendine özgün şekilde oluşturulan bu durum ve bir karşılaştırma sırasında ortaya çıkan bilgi ve tespitler, bu özgün sorunun acil bir şekilde çözülmesini ve çocuk ve gençlere evrensel değerlere dayalı bir uygulama modeli ihtiyacını hala ortaya koymaktadır.Fakat; bu yönde siyasi,akademik ve teknik bir iradenin ve koşulların günümüzdeki varlığı ile ilgili gözlemler böyle bir ihtiyacın karşılanmasını oldukça şüpheli kılmaktadır.Özellikle 4 sene içinde bu sorunla ilgili ortaya çıkan sorundaki artış ve böyle bir uygulamadan mağdur olan çocuk ve gençlerin sayılarındaki % 44 lük önemli bir artış bile böyle bir ihtiyacı şimdiye kadar ortaya koy(a)mamamıştır.Tartışılmasında sağlayamamıştır.Ayrıca uygulamanın 2005 yılında oluşturulduğu şekilde bazı iyileştirmeler şeklinde devamı yönünde genel bir görüşün hakim olmasının gözlenmeside bu şüphe ve endişeyi daha arttırmaktadır..

Öneriler

Eksik olan “Resmi/İdari Vesayet Kurumu”

18)Aslında kaynak hukukun uyarlanması ve uygulanması bağlamında bu konuda ortaya çıkan yapısal sorunu çözebilmek hem oldukça kolaydır hemde zordur.Ancak çözüm için önce böyle bir sorunun varlığını ve yapısal kaynaklı olduğunu kabul etmek gerekmektedir.Böyle bir gereklilik ise çözümü ve uygulanacak yöntemide kolaylaştıracaktır.Böyle bir kabul bağlamında ise kaynak hukuk olarak alınan Roma Hukuku felsefesine ve sistemine dayalı bu iki ülkedeki ve de gene bu hukuk felsefesi ve sistemine dayalı paralel diğer ülke uygulama modelleri de (Almanya) örnek olabilir.Bu bağlamda, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında Sosyal Hizmetlerle ilgili hazırlandığı ileri sürülen yeni yasal düzenlemelere yönelik çalışma ise bu konuda ayrı bir fırsatta olabilir.Bu kapsamda kamusal müdahale yetkisini de içeren bir yetkinin idari bir görev olarak uygulaması dahil çocuk ve gençlerin korunup kollanması ve bu yönde tüm kamusal yardımın yürütülmesiyle ilgili çerçeve bir yasa hazırlanabilir.Böyle bir ideal ve olması gereken bir model başlatılabilir.Bu çalışmalarla uyumlaştırılabilir.Bu hizmetler “Gençlik” Dairesi” başlığı altında şu andaki çocuk ve gençlik hizmetlerini de içine alınacak şekilde merkezi idari yapılanmasında ve Bakanlık çatısı altında ayrı bir genel müdürlük veya ayrı bir müsteşarlık şeklinde teknik bir birim olarak yeniden yapılandırılabilir.Bu konudaki mevcut dağınıklıklarda engellenebilir.Böyle bir yapılanmanın ise etkinliği ve verimliliği için merkezi idari yapısı içinde (mevcut vergi sisteminden dolayı da) ilçe bazlı yapılandırılması vede bunun ise belli senelik periyotlar halinde büyükşehirlerden başlanması hedeflenebilir.Böyle bir yapılanma bağlamında ise sonuç olarak bu yönde eksik olan teknik kurumsal yapı oluşturulabilir.Bu konuda var olan sorumlu kurumla ilgili belirsizlikte ortadan kalkabilir.Aynı zamanda sorgulanabilir teknik bir hizmette sağlanabilir.İç hukukun bir parçası olan Avrupa Sosyal Şartında da öngörülen hizmet yükümlülüğünde idare tarafından bu şekilde karşılanırken çocuk ve gençlerin toplumsal açıdan korunup kollanmasıyla ilgili bir bakım sistemi yerine sorumlunun belli olduğu somut kamusal bir teknik birim uygulamada yer alabilir.

19)Çocuk ve gençlerin medeni/yurttaşlık hukuku bağlamında kamusal ve toplumsal açıdan korunup kollanmalarıyla ilgili idari yapı içinde oluşturulacak böyle bir yapılanmada suça yönelen çocuklarla ilgili TCK nun dışında yeni yasal düzenlemelerinde yapılması mutlaka gerekmektedir.Kaynak hukuk bağlamında da ceza sorumluluğu ile ilgili yaş mutlaka on ikiden onbeşe çıkarılmalıdır.Buna bağlı olarak ise çocuk yerine “Gençlik” kavramını öne çıkaran bir adlandırmaya bağlı olarak yeni bir “Gençlik Ceza Kanunu” ve/veya “Gençlik Mahkemeleri Kuruluş Kanunu” gibi yasal düzenlemelerle yetişkinlerin dışında ceza hukuku ile ilgili çocuk ve gençlere özgün yeni bir yasal çerçeve düzenleme yapılmalıdır.Bunun içinse bu konunun tüm süreçlerinin birlikte değerlendirileceği ve tartışılacağı akademik,teknik bir ortamda mutlaka oluşturulmalıdır. Aslında 2005 yılındaki yapılan yasal düzenlemelerden önce Prof.Dr.Suphi Dönmezer tarafından bu çalışmaların “Gençlik Ceza Hukuku” başlığı altında başlandığı yönünde çeşitli bilgilerin bulunması da bu konuda bir iradenin varlığını ortaya koymaktadır.Ayrıca ; böyle bir model için ise en son olarak 2003 yılında İsviçre’de yeniden düzenlenen “Gençlik Ceza Kanunu / Jugendstrafgesetz, JstG” de ve yasa hazırlamadi yöntemde örnek alınabilir.Böyle bir yasal düzenleme ise korumaya yönelik uygulamalar dışında ceza ile ilgili yaptırımlar çeşitlenebilir.Bazı yeni sınırlamalar getirilebilir.İtalya örneğinde olduğu gibi bazı küçük suçlar veya ilk veya bir iki suç için bir “af” uygulaması öngörülebilir.Mahkemeler ise Almanya ve İtalya’da olduğu gibi heyetli ve diğer meslek guruplarına açık bir şekilde bir uzmanlık mahkemesine uygun yeniden yapılandırılabilir. Ayrıca ,çocuk ve gençlerin böyle bir sistemin içinde kalmamaları ,mağdur olmamaları için savcılık birimine önleyici uygulamalar bağlamında yaptırım uygulama yetkileri de verilebilir.Böyle bir yaklaşım ve uygulama bağlamında ise uygulama bu amaçla kurulması gereken “Gençlik Savcılıkları” birimleri üzerinden verilmesi sağlanabilir.Dava açma oranında da bu çerçevede % 20 ye kadar düşürülmesi hedeflenebilir. Uygulamanın gereksiz şekilde mahkemelerde yoğunlaşması da engellenebilir.

20)Gençlik Savcılığı üzerinden uygulanması hedeflenebilecek böyle bir uygulamada aynı zamanda 15 yaşın altındaki çocuk ve gençlere yönelik idari yapılanma içinde resmi vesayet

kurumu şeklinde bir yapılanma da olması gerekmektedir.(Örnek Almanya) Böyle bir yapılanma bağlamında 18 yaşına kadar olan çocuk ve gençlerin sosyal yaşam koşullarına yönelik düzenlenmesi gereken raporlama ile de idarenin bu konuda yapması gereken müdahale yöntemleri sosyal hizmet teknikleri açısından “Gençlik Dairesi” gibi bir kurumsal yapı çerçevesinde ortaya konulmalıdır.İdari ve konunun taraflarından biri olarak kamusal açıdan koyabilmelidir.Sosyal koruma kapsamındaki bakım dahil gerekli olan sosyal hizmetler ve sosyal eğitmenlikle ilgili ihtiyaç duyulan gereksinimlerde karşılanmalıdır.Bu hizmetler yönetilmelidir.Böyle bir göreve ve uygulamaya denetimli serbestlik gibi ceza hukuku ile ilgili uygulamalar eklenebilmelidir(Hamburg uygulama örneği). Bu amaçla İdari yapılanma içinde sosyal hizmetler yapılanması içinde kurulacak böyle bir birim (Gençlik Dairesi) tarafından düzenlenecek teknik rapor hem savcılık açısından hemde mahkeme açısından bir delil niteliğinde ve zorunlu olarak değerlendirmeye alınması da sağlanmalıdır.Her iki yapısal ve kurumsal ilişki yasal açıdanda zorunlu hale getirilmelidir.İdarenin bu konudaki sorumluluk ve yükümlülükleride somutlanıp sorgulanır kılınmalıdır.

Gençlik Savcılıkları

21) Şayet böyle bir idari yapılanma için böyle bir birimin oluşturul(a)maması veya gecikmesi durumunda ceza hukuku kapsamında yapılacak düzenleme bağlamında oluşturulması gereken Gençlik Savcılıklarında medeni/yurttaş hukuk kapsamında yürütülmesi gereken sosyal korumaya yönelik sosyal hizmetler ile ilgili teknik ve idari açıdan özerk bir yapı ve bir birim kurulmalıdır.Savcı ile birlikte hiyerarşik ilişki olmadan koruma hizmeti ile ilgili koordinasyon dahil diğer süreçlerin yönetimi bu birim üzerinden yürütülmelidir.Ayrıca gençlere yönelik denetimli serbestlik hizmeti gibi hizmetlerinde bu kapsamda oluşturulacak ayrı bir birim tarafından verilmesi sağlanmalıdır.Böylece mahkemeye bağlı sosyal çalışma görevlilerinin bu şekilde çalışmalarıda öncelikle engellenmelidir.Düzenlenecek iddianamelerin nitelik ve kalitelerinin artırılmaları da hedeflenir olmalıdır.

22) Kaynak ülke uygulamaları bağlamında çocuk ve gençlerin odak alınmasının öngörüldüğü böyle bir model ;olması gereken ve halen kaynak hukuk olarak alınan ülkelerde uygulanan ideal bir uygulama modelidir. Fakat nerdeyse bir asırdan beri uygulanan böyle bir modelin şu andaki koşullarda ve yaklaşımla Türkiye’de gerçekleştirilmesi de oldukça zor görülmektedir.2005 yılında bu konuda yaşanan deneyimde böyle bir düşüncede/algıda önemli bir etkindir. Fakat buna rağmen kısa zamanda gene yapılacak bazı şeyler bulunmaktadır.Örneğin 1889 İtalyan Ceza Kanunun devamı niteliğinde olan TCK nun 31 inci maddesindeki uygulamanın devamı yönünde ortaya konulan tercih bağlamında ÇKK nun da öngörüldüğü gibi yeni çocuk mahkemelerine ihtiyaç olmadığı ortaya konulan verilerden anlaşılmaktadır.. Mevcut çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerinin aldıkları karar ve yaklaşım açısından yetişkinlere yönelik mahkemelerden bir farklarının olmadıkları da bu verilere açık bir şekilde yansımaktadır.Bu nedenlerden dolayı yeni çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemesi kurma ihtiyacı da ortadan kalmaktadır.Öte yandan sekiz sene geçmesine rağmen halen çocuk ve gençlerin yarısından fazlasıda çocuk mahkemeleri kurulmadığı için yetişkinlere yönelik mahkemelerden yararlanmaktadırlar.Ayrıca TCK nun 31 maddesi kapsamında yargılanan çocuk ve genç sayısının % 70 inin 15 yaş üzerinde olması ve bunlar için ise ceza sorumluluğunun belirlenmesi bağlamında bir sosyal inceleme raporunun düzenleme zorunluluğunun olmaması gibi bu yaş gurubuna yetişkinlere yönelik uygulanan cezaların indirimli bir şekilde yöntem olarak öngörülmüş olması nedeniyle de böyle bir ihtiyacın varlığı da söz konusu ol(a)mamaktadır.Dolayısıyla uygulama TCK nunun 31 maddesi üzerinden uygulandığı sürece yeni çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerinin kurulması yerine mevcut numaralı mahkemelerden birine bu konuda yetki verilmesi bu konuda mahkeme eksikliği sorununu rahatlıkla çözebilir.Bu ise bir maddelik Hakim ve Savcılar Yüksek Kurulu ile ilgi yasada veya ÇKK nun da yapılacak ek bir düzenlemeyle sağlanabilir.Böylece en azından çocuk ve gençlerin tamamı bu yönde yetkilendirilmiş bir mahkemede yargılamaları sağlanabilir.

23) Gene bu kapsamda adalet hizmetleri bağlamında “Adli Sosyal Hizmetler” şeklinde oluşturulacak ayrı bir birim veya yapı çerçevesinde mahkemede çalışan görevliler ve denetimli serbestlikte çalışan görevliler ayrı ayrı bir birim halinde böyle bir çatı altında yapılandırılabilir.Öngörülen raporlamanın ise Pekin Kuralının 16 ıncı maddesine dayandırılması sonucu 18 yaşın altındaki tüm çocuk ve gençler için Savcılık tarafından bu raporun bu birimden talep edilmesi ve bu raporun iddianamenin bir parçası olarak yer alması sağlanabilir.Böylece en azından adil bir yargılama için zemin oluşulmasının yanı sıra savunma içinde uygun bir zemin oluşabilir.

Dolayısıyla her sene 150.000 üzerinde çocuk ve gencin yaşadıkları yapısal sorun kaynaklı sorunlar için konuya kaynak hukuk uygulamaları ve modelleri açısından bakıldığı takdirde daha bir çok çözüm yollarının var olduğu açıktır.Yeter ki çocuk ve gençlerin 1889 da öngörülen yöntem ve yaklaşımlarla cezalandırılmaları istenmememelidir.Bu yönde ortaya konulan irade terk edilmelidir. Bunun yerine ise çocuk ve gençlerin evrensel değerler bağlamında yarar ve esenliklerinin gözetildiği korunduğu bir sistemin sözde değil,söylemler le de değil gerçekten özde uygulamaya yansıtılmasında istenmelidir.Bunun olmaması da sorgulanmalıdır.

DİPNOT VE KAYNAKÇA

1)TCK 31.Madde :- (1) *Fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur.Bu kişiler hakkında ceza kovuşturulması yapılamaz; ancak çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir.*(2) *Fiili işlediği sırada **oniki** yaşını doldurmuş olup da **onbeş** yaşını doldurmamış olanların **işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya davranışları yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması halinde ceza sorumluluğu yoktur.**Ancak bu kişiler hakkında çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.İşlediği fiili algılama ve bu fiile ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin varlığı halinde, bu kişiler hakkında suç ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde oniki yıldan yıldıan on beş yıla, müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde dokuz yıldan onbir yıla kadar hapis cezasına hükmolur.Diğer cezaların yarısı indirilir ve bu halde her fiil için verilecek hapis cezası yedi yıldan fazla olamaz. (3) Fiili işleği sırada **onbeş** yaşını doldurmuş olupda **onsekiz** yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında suç ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde onsekiz yıldan yirmidört yıla, müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde oniki yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların üçte bir indirilir ve bu halde her fiil için verilecek hapis cezası oniki yıldan fazla olamaz “*

2)765 sayılı(mülga) TCK Madde 54

"(DEĞİŞİK MADDE:09/07/1953 - 6123/1 md.) Fiili işlediği zaman on bir yaşını bitirmiş olup da on beş yaşını doldurmamış olanlar, farik ve mümeyyiz olmadıkları surette haklarında hiçbir ceza tertip olunamaz. Ancak işlenen fiil bir seneden fazla hapis veya daha ağır bir cezayı müstelzim cürümlerden ise bundan evvelki madde ahkamı tatbik olunur. (DEĞİŞİK FIKRA 21/01/1983 - 2787/4 md.) Eğer çocuk işlediği fiilin bir suç olduğunu fark ve temyiz ile hareket etmiş ise suçunun cezası aşağıda yazılı şekillerde indirilir:

1. *"ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" (DEĞİŞİK İBARE KANUN NO:5218/1 RGT:21.07.2004;RG NO:25529) cezası yerine onbeş yıldan, müebbet ağır hapis cezası yerine on yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezası verilir.*

2. *Diğer cezalar yarıya indirilir. Ağır hapis cezaları hapse çevrilir. Ancak, bu bendin tatbiki suretiyle hükmolunacak cezalar her fiil için yedi yıldan fazla olamaz.*

Amme hizmetlerinden memnuiyet ve emniyeti umumiye nezareti altına alınmak cezaları tatbik olunmaz.

Şahsi hürriyeti bağlayıcı cezalar, para cezasından çevrilmiş olsa dahi eğer suçlu cezanın çektirilmesine başlandığı zaman on sekiz yaşını bitirmemiş ise ceza bir ıslahhanede çektirilir.

Bu mahkumiyetler tekerrüre esas olamaz." şeklindedir.

3) Çocuk Koruma Kanunu; "Sosyal İnceleme" ; " Madde 35.-(1) Bu kanun kapsamındaki çocuklar hakkında mehkemeler,çocuk hakimleri veya Cumhuriyet Savcılarınca gerektiğinde çocuğun bireysel özelliklerini ve sosyal çevresini gösteren inceleme yaptırılır. Sosyal inceleme raporu, çocuğun,işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiile ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin mahkeme tarafından takdirinde göz önünde bulundurulur.

(2) Derhal tedbir alınması gerektiren durumlarda sosyal inceleme daha sonra da yaptırılabilir.

(3) Mahkeme veya çocuk hakimi tarafından çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılmaması halinde gerekçesi kararda gösterilir." şeklindedir.

4) ÇKK ;"Sosyal Çalışma Görevlileri"

Madde 33 : (1) Adalet Bakanlığınca mahkemelere, en az lisans öğrenimi görmüş olanlar arasından yeterli sayıda sosyal çalışma görevlisi atanır.Atamada; çocuk ve aile sorunları ile çocuk hukuku ve çocuk suçluluğunun önlenmesi alanlarında lisansüstü eğitim yapmış olanlar tercih edilir.

(2) Mahkemeler atanan ve bu Kanun kapsamındaki tedbirleri uygulayan Sosyal Hizmetler ve çocuk Esirgeme Kurumunda görevli sosyal çalışma görevlilerine almakta oldukları aylıklarının bürüt tutarının yüzde ellisi oranında ödenek verilir.

(3) Bu görevlilerin bulunmaması, görevin bunlar tarafından yapılamamasında fiili ve hukuki bir engel bulunması yada başka bir uzmanlık dalına ihtiyaç duyulması gibi durumlarda,diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar ile serbest meslek icra eden birinci fıkrafta öngörülen niteliklere haiz kimselerde sosyal çalışma görevlisi olarak görevlendirilirler.

4) ÇKK; Madde 34. " (1) Sosyal Çalışma görevlilerin görevi;

a) Görevlendirildikleri çocuk hakkında derhal sosyal inceleme yapmak,hazırladıkları raporları kendilerini görevlendiren merciie sunmak;

b)Suça sürüklenen çocuğun ifadesinin alınması veya sorgusu sırasında yanında bulunmak

c)Bu Kanun kapsamında mahkemeler ve çocuk hakimleri tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmektir.

(2) İlgililer,sosyal çalışma görevlilerinin çalışmaları sırasında kendilerine yardımcı olmak ve çocuk hakkında istenen bilgileri vermek zorundadır.

(3) Sosyal Çalışma görevlilerinin, görevleri sırasında yaptıkları ve hakim tarafından takdir edilen masrafları Cumhuriyet Başsavcılığının suçüstü ödeneğinden ödenir."

(4)Hakkında sosyal inceleme yapılacak çocuğun,incelemeye tabii tutulacak çevresi mahkemenin yetki alanı dışında ise, davayı gören mahkemenin talimatına bağlı olarak çocuğun bulunduğu yerdeki mahkemece inceleme yaptırılır.Büyükşehir belediye sınırları içinde kalan yerlerde bı inceleme davayı gören mahkemeye bağlı olarak çalışan sosyal çalışma görevlilerince yapılır."

5)1889 İtalyan Ceza Kanunu

“54.Fiili işlediği anda dokuz yaşını bitirmiş olup da ondört yaşını doldurmamış olanların **temyiz ile hareket** ettikleri sabit olmazsa haklarında ceza tertip olunmaz.Ancak işlenen fiil,müebbet veya muvakkat ağır hapis veya bir seneden aşağı olmamak üzere adi hapis cezasını müstelzim bulunduğu takdirde,hakim bundan evvelki maddenin fıkrasında mezkur tedbirlerden birinin veya diğerinin tatbikini enredebilir.

Temyiz ile hareket eylediği sabit olursa işlenen suç hakkındaki ceza aşağıdaki kaideler uygun indirilir.

1-Müebbet ağır hapis yerine altı seneden onbeş seneye kadar ağır hapis.

2- Diğer cezalar kırkaltıcı maddenin üçüncü ve dördüncü bentlerinde yazılı usule tevkifan indirilerek tatbik olunur.Ceza,velev cezayı nakdi yerine ikame suretiyle olsun,şahsi hürriyeti tehdit eder neviden olduğu takdirde mahkumiyet zamanında onsekiz yaşını ikmal etmemiş bulunan mücrin,o cezayı bir islahhanede çeker.Hidemati ammeden mahrumiyet ve emniyeti umumiye idaresinin hususi nrzaretı altında bulundurulmak cezaları tatbik olunmaz.”

6)Doç.Dr.Recep Gülşen;”İtalya 'da Çocuk Yargılamasına İlişkin Düzenlemeler" ; “Çocuklar ve Suç-Ceza” / “Karşılaştırmalı Güncel Ceza Hukuku Seri 4”; Seçkin Yayınevi Nisan 2005;s.442-467

7)Feridun Güray; "İtalya'da Çocuk Mahkemeleri" ; <http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/1974-2/8.pdf>

8)Vatikan/ "Code of Canon Law): "http://www.vatican.va/archive/ENG1104/_FA.HTM "

9)Nihat Tarımeri;Çocuk Koruma(ma) Kanunu,Sabev Yayınevi Ağustos 2007;s.59-64